

IZIDA

Din anii de student

— Colea, adă bile la „săptele” — strigai ca de obicei, intrând împreună cu Pavlic în al doilea salon, unde era liber biliardul meu favorit.

— Indată! Bine-ai venit, Alexandr Constantinovici, — răspunde Nicolai. — Ce bine arătați după vacanță!

Intrădevar, m'am întors la Kiev plin de sănătate. Trenul accelerat de Odessa — făcând stepele umede și pădurile încă verzi ale Ucrainei — m'a aruncat pe peronul gării Kiev, într-o caldă dimineață de pe la sfârșitul lui Septembrie, îmbrăcată în deșeușul fiilor străvezi de păianjenis, sub care toamna își ascundea fața-i de broțacel orășenesc, prăfuit.

M'am întors din Chișinău, cam de vreme. Studentii Facultății de Drept nu se prea grăbesc din provincie spre centru la începutul noului an academic: frecvența nu li se cere. Ei atrag numai prelegerile unor profesori — puțini idoli ai generației — dela „Universitatea Roșie” a Sfântului Vladimir, care avea pe fronți și titlul de „Imperială”. Examenale puteau fi trecute totdeauna foarte ușor, în Aprilie și Mai, după ce erau sacrificate câteva nopți pentru a „tocii” bine cursurile litografiate sau imprimate. Așa că viitorii avocați și magistrați, unii rămâneau acasă, alții căpătâu slujbe sau se duceau ca meditații la țară. Totuși, majoritatea tinea spre orașul universitar, unde — începând cu cea mai intensă activitate studențească, clandestină și revoluționară, și până la izolarea completă în cercul colegilor studioși pe la bibliotecă și seminar — tinerele energii se grupau în bande destul de arțagoase de hăimanale intelectuale, frizând profesuina de „bel-ami” sau tipul tradițional de alcoolice rus.

Am fost oarecum mixt, atras de toate și de nimica. Mă afirmasem însă ca un biliardist pasionat.

Nu era deci de mirare, că în aceiași zi pe 'nserate, revenisem în mediul meu, atât de familiar, la „Franța” — imensa biliarderie cu douăzeci de mese verzi. În cursul zilei mă stabilisem tot în camera mea din anul trecut, sub oblăduirea portarului Feodosie, dela vestita „lavră” studențească din casele profesorului Iachimovici. Am dormit bine și m'am prezentat la „Franța”.

Aici aspiram la emoțiile biliardiste incomparabil mai mari decât cele încercate în cursul vacanței numai pe cele două biliarde ale unei foarte reputele cofetării din Chișinău. Apoi tot act trebuia să dau ochii cu câțiva prieteni, pe care vroiam să-i invit la deschiderea bagajelor: un sac cu malai, un burduf cu brânză, un butoiș cu vin negru basarabean, un coș de struguri... care, după dăina studenților basarabeni din centrul Rusiei, trebuiau aduse negreșit. Acesta era încă un prilej original, penitruca colegii din nordul și din centrul Rusiei să consume cantități copioase de „vodca” de 40 grade în sticle „monopol” cu eticheta roșie — sau de 57 grade, în sticle cu eticheta albă, al cărei partizan eram, în virtutea disprețului, purtat de orice student pentru băuturile slabe.

În „lavră” nu mi găsisem încă prieteni intimi. Însă, în salonul întâia al „Franței”, cel cu cinci biliarde, am dat peste vârul meu Pavel Frunzeții, care venise cu două zile înainte dela Hotin. Era plictisit de prea oușina animăție studențească din Kiev.

— Jucăm o partidă?
— Jucăm.

Jocul de biliard rusesc nu seamănă cu jocurile de carambol pe biliarde mici, cu tacuri ușoare, din restul Europei. Biliardul rusesc e mare, foarte lung și lat. Tacurile sunt grele, umplute cu plumb. Se joacă cu cincisprezece bile, așezate în formă de „piramidă”. Jocul provoacă frenezie, voluptate, ură, deliciul triumfului sau deprimarea înfrângerii. El cere dela profesioniști sau o armonie senină și încrezătoare între toate calitățile de jucător: ochireea, loviră puternică cu tacul, ori extrem de ușoară, — sau o șiretenie și perfidie aziatică. Pentru cei mai buni artiști ai biliardului, mizele bănești nu importă. Totul constă în frenezia și surescitarea mai mult fizică. Numai „tehnici” profesioniști, căutători eterni de „novici” pe cari să-i atragă în cursă și să-i „curețe de gologani” — numai aceștia transformau uneori biliardul într-o meserie de spoliatori.

În acest loc al jefă pe-atunci însuși Cuprin, al cărui nume abia începuse să fie cunoscut. Apoi jucam nenunțând alți scriitori tineri, artiști celebri de operă și dramă. Până și profesori universitari cu mare renume teneau câteodată în mijlocul studenției devotate biliardului, și-și încordau nervii destrămați, într'un avânt de supremă voință: doareu o lovitură dată cu împetuozitatea tinereții.

Biliardul cu numărul opt era ocupat. Am trecut la etajera tacurilor, vrând să-mi iau tacul meu. M'am oprit însă deodată, uimit și intrigat: jucătorul, întins pe jumătate pe biliard, care ochia atunci cu tacul „meu”, își speranța unei lovituri tari, era... o femeie. În același moment ea loviră bila și se retrăsese de pe biliard, privind efectul loviturii. N'am văzut efectul loviturii. Îmi recunoscisem tacul și, nemulțumit, mă îndreptasem spre etajera să-mi aleg un alt tac. Nu era lucrul ușor. Îmi găsi unul potrivit. Din acel moment puteam să mă uit cu curiozitate la jucătoarea necunoscută.

Ea jucă cu un tânăr curățel dela „Dolitehnică”; iar la o parte, pe un scaun, stătea un alt student, cunoscut în Kiev ca atlet și amator al unei artești foarte populare. Atletul, evident, lua parte la joc, schimbând vioiu și neîncetat replici și glume cu cei doi jucători. Mi se luminase deodată ghicitoarea: Aceasta era, prin urmare, faimoasa Maria Alexandrovna Dvinscaia..

— Așcută, Pavlic, nu-i asta Dvinscaia?
— Da, ea-i, — mi răspunde el, stând cu tacul în mână, în așteptarea lui Nicolai cu bile.

Mă simțeam oarecum deziluzionat: O văzusem, anul trecut, de vre-o trei ori pe scena dela „Chateau-aux-Flours”. Era o stea de prima mărime, o dansatoare și o cântăreață neîntrecută de românețe ușoare pasionante.. Mi se păruse atunci atât de scilptorice!

Simțeam în suflet chiar un reproș împotriva acestei artiște, care ținea pe lângă dansa o brută de atlet.

Acum o vedeam de aproape. Era o femeie distinsă, îngrijită, bine făcută. O rochie neagră „amazonă” o reliefa distinct sub razele luminii electrice. Când ochise cu tacul, mi se păruse foarte tânără și frumoasă. Capu-i neacoperit purta un păr castaniu închis, puțin ondulat, luxos dar nedestramat, strâns, și în același timp liber.

Pe când ochii la rândul-i partenerul ei, artista stătu atentă dar fără încordare, urmărindu-i mișcările. Am văzut atunci că femeia aceasta se făcu deodată, pentru o clipă, nici tânără, nici frumoasă. Oboseala și bătrânețea ei mi-au lovit într'atăta privire, încât mașinal mi-am

duș mâna dreaptă la frunte, și m'am scuturat ca de un vis obsedant sau de o viziune urâtă.

În aceiași clipă, artista mă observă și prinse privirea ochilor mei uimiți și tulburați. Culoarea roșie îi reveni, o grimasă îi schimbă expresia. Făcu un pas, își ridică tacul și se pregăti pentru rândul ei de joc. În fața mea stătea din nou Dvinscaia, tânără și fermecătoare, nu cum era pe scenă: scilpind de briliante, de efectele luminii și de surescitarea, pe care o cunosc artiștele adorate de public, — totuși tânără și fermecătoare. Aș putea spune că diferența de vârstă între aceste două clipe, era cel puțin ca dela cincizeci la douăzeci și cinci de ani..

Nu m'am fixat însă atunci asupra acestei impresii, nu m'am oprit, n'am insistat. Nicolai ne aduse „piramidă” și începui partida cu Pavlic.

N'am fost în stare să joc bine. Fără voie, atenția și privirea mea rătăceau pe la jocul vecinilor, care continuau acele glume și vorbe plate, care însoțesc orice joc și în orice țară. De câteva ori căutătura mea s'a încruștat cu privirea vecinei.

Nu pot juca cu tacul acesta, nu-i al meu, — declarai lui Pavlic. — Să-mi cauti un altul. Colea!

— Ce poftiți, Alexandr Constantinovici? — răspunde Nicolai. — A, tacul dv? E la doamna, — scuzu el vocea. — Alege-mi un tac, știi, din salonul cel mare.

Nu mi aduc aminte bine ce-a mai fost după aceasta. A urmat ceace trebuia să urmez, și n'a putut să nu urmez: câteva glume și aluzii discrete din partea vecinilor, mai ales a vecinei, oarecum numai între ei, și fără intenția de a-mi jicni amorul propriu de biliardist. Roși și încurat, juca tot mai prost, înșepat de Dvinscaia, care declara diac ce în ce mai crud: că cine știe să joace, n're nevoie de un tac special. Și într'adevar, ea câștigase o partidă și începuse alta, deși tânărul dela Poli-

Alexis Nour

tehnica juca destul de bine. Nu mi ridicam ochii, nici nu îndrăzneau să arăt vre-o supărare, să-mi permit vre-o replică: atletul și posibilitatea unui scandal mă opreau pe loc. Continuum jocul cu dezinvoltură artificială, fiindcă retrăgerea ar fi fost egală cu o completă înfrângere.

— Ba nu, Roi, — izbucni deodată Dvinscaia, — nu mai joc eu dumneată. Îi dau colegului tacul lui, îmi iau un altul, și joc cu el, și-l bat. La sigur. Colega, vrefi? — mi se adresă ea.

Provincial, deși cu un an întreg de vechime universitară, rămăsei pentru o clipă mut, îndreptându-mi privirea mai mult spre atlet, care însă părea perfect liniștit.

— Sunt gata, poftiți, — mă reculesei eu. Pavlic, uimit de întorsătura lucrurilor, nici nu încercă măcar să invoacă nevoia de a ne isprăvi partida.

Mal treburile oare să reproduc, și încă foarte inexact, toate amănuntele apropierei între o stea a scenei și un student plin de modestie? Surescitiți mutual, am jucat două partide. Îmi recăpătasem precizia și abilitatea. Câștigam cu ușurință. Ne-am cunoscut într'un mod atât de accelerat, din atâtea vorbe biliardistice și aluzii neîsemnate.

Roi — acesta era numele studentului dela Politehnică — nu părea supărat. Atletul — deasemenea. Ceace mă mira foarte mult. Se arăta numai puțin mai tăcut, mai gânditor; și nu se mișca de pe scaunul lui.

Peste un ceas eram prieteni cu toții: prezența și influența acestei femei parcă mălătura orice pretext de ciocnire între noi. Primejdia era mult mai mare, când nu eram încă cunoscuți. Dvinscaia părea încântată de eșecul ei ca biliardist și de reabilitarea mea. Pavlic nu avu deocamdată alt rol de îndeplinit, decât să făcă destăinuri asupra provenienței noastre din Basarabia, țară oarecum exotică pentru Ruși. Astfel, Dvinscaia află îndată de mălai, brânză, struguri și de butoișul cu vin negru. Hotărrea fu luată repede și pe la ora opt, ne pomenirăm, toți cinci, la mine acasă. Urmă confectionarea unei mălmălguțe. Dar deși mă credeam artist în această branșă, celebritatea dela „Chateau-aux-Flours” nu se arătă prea încântată de rezultatul trudei mele dela bucătăria portarului Feodosie, și abia gustă puțin din mălmălga cu unt topit și cu brânză. Am fost compensat însă de vin și de struguri. Și, după toate acestea, oare nu intrasem și eu personal în lista produselor din Basarabia, care deveniră pe placul fermecătoarei artiște de „cascadă”?

Cu toată această siguranță, eram puțin îngrijorat: așteptam ca vinul meu și vodca de 57 grade să-l facă pe Roi și pe atlet să-și dea cărțile pe față și să se lege de mine. Nimica, însă, din toate acestea. Amândoi făcură cinește mare mălmălguțel cu brânză și vinulul, fără să bage în seamă, că eu și cu Dvinscaia ne apropiam din ce în ce mai mult. Am aflat mai târziu, că atletul nu era de fapt, decât păzitorul de noapte și de zi al „divei”. Era băiatul fostei sale guvernante, un student sărac, cinstit, destul de șters și de cum-se-căde; iar Roi... rolul acestuia ar fi fost poate cu totul altul, dacă nu mi făceam apariția la „Franța”, în seara aceea. Roi nu era decât o cunoștință foarte recentă a perechii: Dvinscaia și atletul — numai cu vre-o două-trei ceasuri înaintea mea.

Roi se întreba, fără îndoială, în cursul a trei partide de biliard, pe care le jucase cu Dvinscaia, dacă nu cumva îi provoacă atletului vre-un resentiment de „bel-ami”.

Apoi, toate au mers mai departe. Am băut la „Bruderschaff” cu Dvinscaia și cu ceilalți. Cu această ocazie și Pavlic al meu s'a văzut intitulat „tu” și nu „vous”, aplicând cu frenezie același tratament artiște. Târziu am plecat cu vapoarașul la „Veneția” de pe insulele Dniprului, unde ni s'a mai marit compania cu încă doi studenți.

Simțindu-mă efectiv asigurat, neobservând nici un gest dușmănos din partea atletului și a lui Roi, am devenit dezghețat, mlădios, extaziat. Am cântat din gură, vioară și piano la „Veneția”. Am vorbit demonstrativ românește, pentru ochii care îmi însoțeau orice mișcare, cu muzicanții-țigani români și evrei-ruși în costume naționale, care alcătuiau „capela”, — taraful „romănesc” indispensabil în localurile de noapte ale Rusiei. Dispoziția bună îmi crescuse, deși nu-mi îngăduisem nimic necugetat. Această artișta cu faima puțin compromisă de atâtea zvonuri goale, ne ținea de fapt pe toți în limitele bunei cuviinți, deși bea, petrecea și glumea aproape bărbătește. Era natural să nu-mi mai ascund privirile înflăcărare, cu care îi urmăream jocul minunat al grimaselor și expresiilor schimbătoare, de o tinerețe și veselie răpitoare. Era pentru prima oară când mi se stinsese în minte o altă imagine, cubărită de vre-o cinci ani în toată ființa mea de tânăr sentimental de douăzeci și trei de ani. Aceasta, cu toate că mă urmărea mereu, că ceva imposibil și irealizabil, nu mă împiedicase în vară aceia să recapăt toată viciociana sănătății, izbând în Kiev. precum am văzut, în primul rând pe „mărcerul” Nicolai dela biliarde, iar în al doilea rând...

Era pe la trei noaptea, când deodată tresăriți privind-o pe Dvinscaia în clipă când încordarea petrecerii o trăda din nou: parcă trecuse pe dinaintea mea o biată bătrână zbârcită, cu ochii stinși, și cu o căpiță de păr plouat.

Nu-mi dădud seamă ce se petrecuse. În clipa următoare Dvinscaia era cași înainte.

— Ți-e rău? — o întrebai.

— E cam târziu. Ar fi bine să plecăm de aci. Și am plecat. Am trecut Dniprul spre orăș, cu barca în răsete și pozne. Apoi ne-am despartit. Adică insoțitorii noștri au fost concediați cu multă bunăvoință, iar eu am fost ales s'o petrec acasă. Am rămas singuri.

Nu scriu un roman, fac numai o catalogare. În noaptea aceea am rămas singuri, iar pe la unu după-amiază am rămas cu singur, aproape încremănt, văzându-mă cum dormea încă: în fața mea zăcea o femeie cu forme antice, perfecte, însă în vârstă cel puțin dublă cât a mea, cu fața trasă și decolorată.. O groază netrăită încă nicodată mă cuprinsese. O singură idee îmi rămăsese: să fug din capcana acestei inexplicabile iluzii. Și am fugit. M'am strecurat, fără să fac cel mai mic zgomot. N'am spus nimănui nici un cuvânt despre această aventură. Am stat închis în camera mea până în seară, recapitulându-mi întâmplarea. O, am și râs idiotește la gândul că toată lumea îl crede pe atlet, amator al ei. Aceasta femeie nu poate avea amănți. Întâmplător, căzusem în capcană eu și nu Roi, — și atâtea tot.

Iar cealaltă imagine scumpă, trădată de mine cu o zi înainte, se uita la mine din colțurile amurgite ale odăii.

A băut cineva la ușă. Feodosie? Îi deschisei. Dar în locul portarului, alunecă în cameră silueta ei. Închise ușa cu zgomot, întoarse butonul electric. Snopul de lumină mă orbi o clipă: în razele ei stătea Dvinscaia, incomparabilă stea, care părea și mai tânără și mai frumoasă, decât orice zeită cuprinsă de manie și de hotărre.

— Ai fugit? De ce? — mă întrebă cu o voce tăioasă.

— Te-am lăsat să dormi. Erai obosită. Era unu. Am avut treabă în oraș.

Dar de ce o nu te-ai întors îndată?
Nu-i răspunsei nimica. În fața mea, la mine, în camera mea de student, venise ea, singură, pentru mine, care-i fuseseam stăpân adineauri, atât de recent. Fuseseam atins de nebunia pasiunii așeză, când vinul, curiozitatea și filmul rapid al întâmplării au primat. Sângele mi se urcă în cap, amea, se lăsa spre inimă. Era clipa rară în care nu me stăpânim, dar când îl stăpânim pe alții, fie ei oricât de cuprinși de manie și hotărre, deși cu un moment înainte am putut părea cam lași și dezorientați..

Am procedat brus. I-am apucat mâinile. Am strâns-o, neburnatec, în brațe, și am găsit deodată răspunsul:
— Nu ți-i indiferent? N'ai venit tu la mine?

Astfel, ducem o existență dublă, cu alternative și cu rotație de suferință acută și deliciu furtunos. Ziua, seara la teatru unde juca Dvinscaia, noaptea — tinerețea ei era a mea. Dimineața însă și în unele clipe abia perceptibile — simptomele decrepitudinii sale îmi dădeau senzația groazii, care însă îmi aducea unul delicii. Seară — tânără.. dimineața — bătrână: nu-i indiferent la urma urmei? Nervii mei au fost tari, rezerva sănătății mare, setea de bucurii realizabile — și mai mare.

Am aflat, bineînțeles, că avea patruzeci și șase de ani trecuți. Nu întrebuințase nicodată cosmeticele. Nu era conștientă de clipele când scădea în toate, atât de brusc, cu două, trei decenii. Fire supremă de artișta, palpitarea vieții îi schimbă și-l înfățuia culoarea feței, finta, expresia — totdeauna pentru alții, pe placul altora, pentru public, pentru amator... Sunt sigur acum, că în tinerețe nu suntem cu toții esteți rafinați și luăm uneori drept frumusețe, asemenea cameleonice a vărstelor. Dvinscaia, cu o cupă de șampanie în mână, era ea însăși nectarul căsătoriei, dela care mult timp n'am putut să-mi iau ochii. Și doar toamna întreagă și iarna trecuseră în nesfârșite petreceri nocturne cu șampanie și plimbări cu sania.. Cheluissem atunci trei sferturi din ceea ce-mi mă rămăsese din averea restrânsă. Vecinic pe jumătate asfixiat de acidul carbonic al focului nostru comun, îmbătat cu hașșul scenei, al băncițelor, nu mai știam a cui șampanie beău..

Nu ne despărțeam aproape nicodată. Știam că toate propunerile altora erau dejucate și declinate de dânsa, sub orice formă ar fi fost făcute. Rămăse angajată în Kiev, deși era atât de căntată de antreprenori pentru Harcov, Moscova, Rostov.. Am fost singur cu dânsa. Aceasta îmi limitate era însă bine înscăpată prin faptul, că atletul în însoțea împreună cu mine aproape pretutindeni, urmându-și meditațiunile lui tăcute asupra rolului său și al meu. Disimularea realității era a doua artă supremă a Dvinscaia: mulți tineri mai frumoși decât mine se bucurau de bunăvoința ei verbală, însă nimic nu mi inspira gelozie. Cred că nici trădarea ei nu mi-ar fi deșteptat acest sentiment, absolut inaplicabil în cazul nostru, care era pentru mine abstract, deși fizic. M'am confundat într'un suprem surogat al amorului, care nu există, nu poate exista nicăieri, unde se contopesc două inimi egale de tinere. Fuseseam mai mult înghițit, digerat și asimilat temporar de un artificiu, de o iluzie unică, cred, în felul ei.

Nu tot așa era și ea. În intimitate, Dvinscaia îmi arăta totdeauna sentimentele și senzațiile de amantă, soție, soră, fiică și mamă, și — acriță. O femeie omilaterală.

Era prea mult pentru mine. Acasă, Dvinscaia părea unora prea simplă, sub diferitele-i aspecte: mamă iubitoare, soră prietenosă, fiică ascultătoare, soție credincioasă, atașată și cinstită, amantă neburnatecă. O, da: era prea mult chiar pentru un mare erou; dar încă pentru mine, un tânăr cu multe înclinații provinciale sau de hăimana-student.. Situația devenea prea complicată pentru mine. Respiram o atmosferă de iubire excepțională, nemeritată. De aceea dragostea aceasta mi-a devenit, la urma urmei, insuportabilă.

Imaginația și fantezia mi-au fost mult stimulate de această întâmplare nedescifrată. Îmi comparam situația cu aceea a unui tânăr sacrificat în misterele Egiptului — zeitei Izida. Mă vedeam în halul lui Leo din romanul lui Haggard „Ea”. Păcat că Pierre Benoit nici nu proceasta pe atunci să scrie „Atlantida” lui!

Uitându-mă acum înapoi, înarmat de atâtea cunoștinți, comparații și paralele, văd în „incomparabila Dvinscaia” de pe așiele din Kiev — o încarnare de femeie care biruă vârstele, păstrând toate însușirile și năzuințele femeiești.. Cariera i-a interzis fecunditatea fizică. Ea însă intru-nă în întimitate toate elementele sexului său, revărsându-le asupra ființei iubite, care-i înlocuia familia, casa, maternitatea și soful. Da, o adevărată Izida, eternă și creatoare, în ipostasia i capricioasă de artișta, dansatoare de „cascadă” și cântăreață de românețe pasionante.

Era prea mult pentru trupul și sufletul meu. Rezerva de sănătate pe care o căpătasem în vacanța de vară, și tăria nervilor mei, n'au fost de-ajuns pentru zbuciumul între Scilla tinerei amante și Caribida bătrânele mame. Am fost construit mai primitiv, decât se cerea pentru Dvinscaia. Și atunci, desnodământul n'a lăsat să fie așteptat mult.

Explozia unei rupei definitive între noi s'a pregătit brus, vertiginos, în primele zile ale lui Aprilie. Căciun deșteptarea naturii, după toamna și iarna lungă rusăescă, m'a smuls și pe mine din farmecele și misterele „Noptilor Egiptene” ale lui Pușchin. Primăvara, soarele m'a găsit cu totul sfârșit, dornic să scap din artificele iluzii. Eram sătul de surogat. Mi-am adus aminte de tinerețea mea, de existența altor tinereți.. de tinerele fete și de tinerele femei, al căror glas răsună prin străzile și parcurile înviorate. Se apropia vâra, și în cadrul ei, acasă, îmi apărea o imagine veche, scumpă, renovată de primăvară. Am devenit când prea iritabil, când ursuz și melancolic.

Începusem s'o evit ziua, sub diferite pretexte: universitatea, examenele care se apropiau. Din toată purtare mea ea nu înțelegea însă decât un lucru: că eu o mai iubesc și că alunec de sub vraja ei. Câteva explicații au rămas zadarnice, fiindcă nici eu nu-i vorbeam sau, poate, nici nu-mă dădeam seamă de adevăratele cauze ale schimbării; iar Dvinscaia era prea nobilă ca să se înjosească până la scene triviale: reproșuri, gelozie, implorări.. Era înclinată spre manie, spre hotărre. Și când dorința mea de eliberare a ajuns la paroxism și, când a răsarit și în mine mania și hotărrea, — ruptură s'a produs.

Trecuse Paștele și nu-mi rămăsese decât zece zile până la primul examen. I-am declarat categoric, că trebuie să mă retrag cu totul pentru vre-o lună și jumătate; că ar fi o nebunie să pierd un an. Ea, fiind bine ce preț puneam pe studii, examene și ani, înțelegea realitatea așa cum era: Cine știe să joace, n're nevoie de un tac special — cine o iubeste n'o poate părsi o lună, după care..

— După care nu te vei mai întoarce, — mi-a răspuns ea la argumentele, cu care îmi acoperam retrăgerea.

Acesta era rezultatul unei zile întregi de tratative. Nu părea abătută din pricina stratagemelor mele. Îi creștea revolta, mania și hotărrea să mă rețină sau să rupă totul. Îndărătul acestei hotărri de abia acumă zărește lumina conștienței ei: Dvinscaia începuse să mă ghicească. Eram prea primitiv față de dânsa: într'adevar zeita Izida.. Dar ea încă mă iubea.

În zădar, ne-am chinuit în seara și noaptea aceea, ne-știind în stare să dezlegăm nodul încurcat al umbrelor și luminilor celor două suflete și trupuri inegale.

Am mai vorbit, stând pe o bancă în „Grădina Tărilor”, aproape de „Chateau-aux-Flours”, de unde am eșit pe la ora patru noaptea, căutând să mă amănăm cât mai mult clipa când trebuia sau să merg la dânsa acasă sau să mă reintorc la „lavră” mea, pentru examene. Dialogul acela e imposibil și inutil de redat acumă: zigzagurile fulgerelor nu pot moci în memorie.

În cele din urmă m'am supărat — așa cum se supără orice făclău. M'am sculat de pe bancă. Cu o vădită sforțare i-am înfins amândouă mâinile și m'am apucat s'o sărut.

— Nu! — sări ea brus. — Nu, du-te! Așa. Nu vreau. În fața mea, de data asta, n'a mai fost zeita mănoasă și hotărriță din toamna trecută, strecurată în camera mea. Era o femeie trecut, decolorată în lumina stearsă a aurorii.

Un zâmbet strâmb și prost îmi strânse gura. N'am vrut să mai insist, și-i întorsei spatele. Pașii pe alee, spre eșire. Mă oprii însă și mă întorsei spre dânsa. La o oarecare distanță, în lumina mală a zorilor, Dvinscaia stătea lângă bancă, bătrână, cu trăsăturile tăiate de umbre viete ca o damă de pică. Îi strigai drept consolare:

— Mă întorc peste o lună și jumătate, fii sigură!

Și pașii măi departe. Atunci..
O piatră zăvălă mă lovi în spate, dureros și surprinzător.. Pricuipi.. Cu toată durerea, îmi întorsei capul și răsei ca un prostănc ofensat..

Însă în aceași clipă abia putui să-mi zmuncesc capul într-o parte, evitând a doua piatră. Începu să fug spre eșire, apucat de o adevărată teroare.. O piatră mă mică mă nimeri în picior. Incomparabila dansatoare și biliardistă era și minunată „sportsmenă”, aruncătoare de pietre..

Au trecut trespzece ani. Eram la Kiev cu băiețelii mei de zece ani. Deși găsisem de mai multe ori în rubricile artistice numele „Dvinscaia” însoțit de epitețele „neîntrecută”, „inimitabilă” și „incomparabilă”, am fost izbit însă de un așf al teatralului „Chateau-aux-Flours”, care anunța aceași reclamă cu litere uriașe. Seara m'am dus la „Chateau”. Am văzut-o pe scenă. Era aceeași, fără nici o schimbare. Am eșit repede, tulburați puțin..

Au mai trecut câțiva ani până la războiul european. Au urmat: războiul, revoluția, bolșevismul, restaurațiunea scurlă a lui Denikin. Dela un refugiat rus am căpătat o foaie apărută în 1919 la Rostov. Pe prima pagină — anunț: „Incomparabila noastră Maria Alexandrovna Dvinscaia”.

Înauafie 1925. Sub reformatorii dela Cremlin, teatral „Buff” din Moscova și-a reluat misiunea. Un număr din „Pravda” căzută întâmplător sub ochii mei, conținea acest anunț: „Numai 10 spectacole extraordinare cu neîntrecută, inimitabilă Maria Alexandrovna Dvinscaia”.

Duc mâna rece la frunța mea infierbântată. Părul cărunț a început să-mi cadă de pe creștet. Dela tâmpel și prini înimă — arteroscleroză. Eu, am fost amantul zeitei Izida?

ALEXIS NOUR

lunie 1925 București.